

EESTI
RAHVUSRAAMATUKOGU

SUMMARIA SOCIALIA

Välisajakirjades ilmunud sotsioloogia-, majandus- ja poliitikaalaste kirjutiste tutvustusi

2012 : 4

<http://www.nlib.ee/summaria-socialia/>

E-post: Mai.Voormann@nlib.ee

SISUKORD

VALIK ÜLEVAATEID VÄLISAJAKIRJANDUSES ILMUNUD ARTIKLITEST NÕUKOGUDE AJAST EESTI PRESIDENTIDE KÖNEDES	
Jõesalu, Kirsti. The role of the soviet past in post-soviet memory politics through examples of speeches from Estonian presidents.....	2
KORRUPTSIOONIVASTASE ORGANISATSIOONIKULTUURI ARENDAMISEST	
Sööt, Mari-Liis. The role of management in tackling corruption.....	3
POSTSOTSIALISTLIKE RIIKIDE VÕIMEKUSEST DEMOKRAATIA ARENDAMISEL	
Fortin, Jessica. Is there a necessary condition for democracy? The role of state capacity in postcommunist countries.....	4
VALIK ARTIKLEID VÄLISAJAKIRJANDUSEST	
EUROOPA LIIT.....	6
MAAILMAPOLIITIKA.....	7
VENEMAA.....	8
POLIITILISED PROTSESSID.....	9
JULGEOLEKUPOLIITIKA.....	13
MAJANDUSPOLIITIKA.....	13
KOHALIKUD OMAVALITSUSED.....	15
KODANIKUÜHISKOND.....	15
AMETIÜHINGUD.....	16
RAHVUSPOLIITIKA.....	16
SOTSIAALPOLIITIKA.....	16
HARIDUSPOLIITIKA.....	17
SOOUURINGUD.....	18

NÕUKOGUDE AJAST EESTI PRESIDENTIDE KÕNEDES

Jõesalu, Kirsti. The role of the soviet past in post-soviet memory politics through examples of speeches from Estonian presidents // Europe-Asia Studies. Vol. 64 (2012), no. 6, p. 1007-1032.

Artikkel käsitleb mälu poliitikat Eestis 1990. aastatest tänapäevani ning keskendub Eesti presidentide (Lennart Meri, Arnold Rüütel, Toomas Hendrik Ilves) kõnedele, mida vaadeldakse kui kindlat tüüpi mäletamist.

Kõnede analüüsimisel püütakse leida vastus järgmistele küsimustele: (1) milline tähendus omistatakse nõukogude ajale? (2) milline seos on presidentide elukogemuse ja nende edastatud sõnumite vahel? (3) kuidas presidentide tekstid seostuvad teiste mäluuga Eesti ühiskonnas? Põhiliselt on vaatluse all Eesti Vabariigi aastapäeval (24. veebruaril) peetud kõned, peale selle on analüüsitud konkreetset Eesti minevikku käsitlevaid kõnesid.

Lennart Meri on oma kõnedes nõukogude aega käsitlenud nõukogude okupatsioonina, mineviku hoiatusena, mis ei tohi kunagi korduda. Meri kasutab selliseid väljendeid nagu „nõukogude või vene okupatsioon”, „50aastane okupatsioon”, „50 aastat eemalolekut Euroopast”, „pimedus, mis kestis aastakümneid” või „vene okupatsiooni haigevoodi”. Kuid Meri ei käsitle seda aega ainult seadusetuse ja despotismina, vaid ka strateegiate loomise ja tavade hoidmise ajana, mis aitab säilitada ajaloolist järjepidevust.

Oma kõnedes tõstis Meri esile lääneriikide vastutust Eesti iseseisvuse kaotamise eest, rõhutades Jalta ja Potsdami konverentside osa selles. Lennart Meri kõnede keskne teema 1990. aastatel oli tagasipöördumine Euroopasse – liitumine Euroopa Liidu ja NATOga, mis tähendas ebanormaalse olukorra lõpetamist. Samas rõhutas Meri, et postsotsialistliku riigi tagasipöördumine Euroopasse ei ole lihtne nõukogude pärandi (konkreetset sovetliku ebakompetentsuse) tõttu. Meri minevikku käsitlevad kõned olid seotud tulevikuga, nt pidas ta Inimsusevastaste Kuritegude Uurimise Eesti Rahvusvahelise Komisjoni loomist ja tegevust ELi ja NATOga ühinemise eeltingimuseks.

Võrreldes Meriga sisaldasid Arnold Rüütli kõned vähem otseseid viiteid nõukogude okupatsioonile. Tema kõned koondusid sotsiaalsele ühtekuuluvusele ja kihistumisele praegusaegses Eestis. Rüütli presidendiks valimist võib vaadelda kui sotsiaalset eeldust, mis lõi tingimused mälestustes nõukogude aja juurde tagasipöördumiseks. Rüütel jätkas Meri alustatud vastupanuteemat, mida ta aga vaatleb eelkõige kultuurilise protsessina, st eesti keele ja kultuuri säilimisena nõukogude ajal. Ta käsitleb nomenklatuuri (erinevalt Merist) kui vastupanuagente, rõhutades 1980. aastatel avanenud uut võimalust ning nõukogude ajal omandatud kogemuste rolli iseseisvuse taastamisel Eestis.

Rüütel erineb nii Merist kui ka Ilvesest diskursuses, mis puudutab kommuniste ja rahva ühendamist („Oleme siiski üks rahvas”). Rüütli arvates püüdis Eesti ühiskond, olgu tegemist kommunistide või dissidentidega, ühise eesmärgi poole.

Nõukogude aeg oli suure tähelepanu all juba Toomas Hendrik Ilvese valimiskampanias, milles rõhutati Ilvese erinevust Rüütlist. Ilves tõmbas selge joone enda ja hooliva sotsialismi propageerijate vahele ning koondas tähelepanu mitte ainult stalinismi, vaid ka hilise sotsialismi kuritegudele.

Ilves jätkab Lennart Meri interpretatsiooni nõukogude ajast kui katkestusest ning loob silla mälu ja ajaloo vahel. Ta loodab, et mälu viib meid sündmusi kirjeldama nii, nagu nad olid ehk teisisõnu – president näeb ajaloo rolli selles, et ta loob tee 20. sajandi teise poole mäletamiseks ning rajab selleks vajaliku raamistiku. Kui Rüütel vaatleb nomenklatuuri kui

vastupanu osutajaid, siis Ilves loob sarnaselt Meriga järjepidevuse sõjaeelse põlvkonnaga. Kokkuvõttes märgib autor, et Lennart Meri rõhutas nõukogude aega käsitledes eelkõige eestlaste kannatusi ja repressioone 1940.–1950. aastatel. Tema kõned jätaavad ruumi ka kannatanute narratiivile, mis on omane Kesk- ja Ida-Euroopa mälupoliitikale. Arnold Rüütel laiendab vastupanudiskursust nii, et see võimaldab haarata ka teda ennast ja tema kaasvõitlejaid hilise sotsialismi perioodist. Tema seisukoht totaalset vastupanust, mille järgi nomenklatuur tegelikult võitles süsteemi vastu, tekitas laiemat diskussiooni nõukogude pärandi üle.

Erinevalt Merist ja Rüütlist, kelle jaoks eestlased olid maailmapoliitika ohvrid, usub Ilves, et eestlased ise jagavad süüd iseseisvuse kaotamise pärast (põhjuseks demokraatia murendumine/erosioon). Erinevalt eelkäijatest pole kogemuste puudumise tõttu Ilvese kõnedes ka viiteid igapäevaelule nõukogude ajal.

KORRUPTSIOONIVASTASE ORGANISATSIOONIKULTUURI ARENDAISEST

Sööt, Mari-Liis. *The role of management in tackling corruption // Baltic Journal of Management. Vol. 7 (2012), no. 3, p. 287-301.*

Artikkel käsitleb juhtimise osatähtsust korruptsioonivastase organisatsioonikultuuri arendamisel õiguskaitseorganites. Empiiriliseks aluseks on kvalitatiivne andmestik, mis saadi üheksa õiguskaitseorganites tehtud poolstruktureeritud süvaintervjuu tulemusena.

Intervjueeriti prokuratuuri, politsei-, maksu- ja piirivalveameti tippjuhte kahe kuu jooksul 2004. aasta lõpus.

Intervjueeritavad märkisid, et õiguskaitseorganite stabiilset arengut on pärssinud poliitikute muutuvad prioriteedid. Poliitilised parteid ja koalitsioonivalitsused on tõstnud esikohale valitsuse tegevuse eri valdkonnad, mis on tekitanud ebastabiilse keskkonna õiguskaitseorganitele. Poliitilised juhised ei ole olnud piisavalt selged ja stabiilsed efektiivsete tulemuste saavutamiseks, samuti iseloomustab valitsuse korruptsioonivastast tegevust lühiajaline kampaanialikkus. Eesmärkide saavutamine aga eeldab normaalset tööruutiini.

Uuringutulemused näitasid, et tippjuhtide uskumused võivad tugevdada sellise organisatsioonikultuuri kujunemist, mis halvustab süstemaatiliselt korruptsioonivastast tööd. Tuuakse välja takistused, mis tõenäoliselt võivad nurjata korruptsioonivastase poliitika õiguskaitseorganites:

- (1) Korruptsiooni nähakse probleemina madalamatel tasanditel, uskudes, et moraalselt nõrga ametniku asendamine printsipiaalsemaga lahendab probleemi. Põhiprobleemiks peetakse alluvate madalat palka, mis ei luba neil altkäemaksu ahvatlustele vastu seista. Mitmed uuringud näitavad aga, et kõrgem palk ei taga ametnike eetilistust, vaid võib hoopis kaasa tuua suuremad altkäemaksud. Samas arvasid tippjuhid, et juhtide tegevus ei saa olla korruptiivne, sest nad on avalikkuse pideva tähelepanu all ning vahelejäämise korral on neil liiga palju kaotada (nii staatuses kui ka sissetulekus).
- (2) Iga töötaja võime korruptsioonile vastu seista arvatakse olevat seotud teadmistega vastavatest õiguslikest terminitest ja sanktsioonidest.
- (3) Kontrollimeetodeid peetakse kõige efektiivsemaks vahendiks korruptsiooni

vaoshoidmisel. Esile toodi järgmised meetodid: distsiplinaarsed karistused ja vallandamine, töö- ja eraelu jälgimine ning vastava taustainfo kogumine, alluvate töö- ja eraelu puudutavad päringud, avalik distsiplinaarmenetlus, mis oleks hoiatuseks ka teistele, finantsauditid, avalik kontroll, nn nelja silma printsiip, mis näeb ette vähemalt kahe ametniku osalemise otsustusprotsessis, elektrooniliste andmebaaside või mobiilide kasutamise piirang jne.

Uuring pöörab tähelepanu vaid tippjuhtide väärtustele ja rollile. Kuid mitmed teised uurijad on märkinud, et üldiselt tippjuhid ei soovi, et nende väärtusi ja hoiakuid mõõdetakse ning analüüsitakse. Pigem väldivad nad arutelusid korrupsiooni teemadel, eelkõige nende organisatsiooni puutuvat. Nende vaated või arvamused sel teemal tavaliselt kaitsevad oma organisatsiooni. Seda seisukohta kinnitas ka mainitud uuring.

Üldiselt leidsid tippjuhid, et korrupsioon neid ei puuduta ja see on eelkõige infoprobleem ning arvasid, et kõige efektiivsemalt saab selle vastu võidelda karistuslike ja järelevalvemeetmetega.

POSTSOTSIALISTLIKE RIIKIDE VÕIMEKUSEST DEMOKRAATIA ARENDAMISEL

Fortin, Jessica. Is there a necessary condition for democracy? The role of state capacity in postcommunist countries // Comparative Political Studies. Vol. 45 (2012), no. 7, p. 903-930.

Artikkel analüüsib 26 postsotsialistliku riigi (sh Eesti) taristulise võimekuse erinevusi lääne tüüpi demokraatia ja majanduse arendamisel. Kasutades kvalitatiivseid ja kvantitatiivseid meetodeid, väidab autor, et demokraatia õitsenguks peavad riigil olema vajalikud vahendid seaduslikkuse ja korra säilitamiseks ning kodanike õiguste kaitseks, st riik peab tagama avalikud hüved.

Artikkel on äärmiselt riigikeskne, ehkki autor rõhutab, et teised faktorid (kodanikuühiskond, formaalsed poliitilised institutsioonid, eliidi väärtused, arengutase, poliitilised parteid jm) omavad samuti suurt tähtsust postsotsialistliku demokratiseerumise selgitamisel. Näiteks on Samuel Huntington loetlenud 27 näitajat, et selgitada demokraatlike režiimide kujunemist ja konsolideerumist ning riigi võimekus saab olla vaid üks neist näitajatest.

Autor jõuab kolmele põhijäreldusele, mis võtavad kokku riigi võimekuse tähtsuse saavutatu selgitamisel:

- (1) Vajalikku ja piisavat põhjuslikku seost arvestav kvalitatiivne metodoloogia tõendab, et riigi võimekuse teatav tase on vajalik tingimus demokraatiaks. Pärast sotsialismi langemist tuli riikidel silmitsi seista mitmesuguste probleemide ja muutustega, nende ulatus riigiti oli äärmiselt lai. See hõlmas majanduse ümberkujundamist, üleminekut demokraatiale, riigisüsteemi ümberkorraldamist, kodanikuühiskonna kujunemist, poliitiliste parteide teket, täielikku ümberorienteerumist välis- ja julgeolekupoliitikas ning isegi muutusi rahvuslikus identiteedis. Mõned riigid olid ümberkorralduste tegemisel vähem edukad eelkõige seetõttu, et riigil puudus ülemineku varajastel aastatel vastav võimekus ning see seadis reformidele piirid.
- (2) Mitme muutujaga kvantitatiivne analüüs näitas samuti, et aastate jooksul eksisteeris tugev ja selge empiiriline seos riigi võimekuse ja demokraatia vahel postsotsialistlikes riikides. See aga ei kinnita üht varasemat seisukohta, et noored demokraatlikud riigid peaksid halvemini toime tulema vara ja lepingute õiguste kaitsmisel. Kõik uurimuses

osalenud demokraatlikud riigid (Eesti, Läti, Leedu, Bulgaaria, Tšehhi, Horvaatia, Ungari, Mongoolia, Poola, Rumeenia, Slovakkia, Sloveenia) kuuluvad antud küsimuses tugevaimate riikide sekka, st need riigid kaitsevad suurepäraselt vara ja lepingute õigusi. Riigi võimekuse suurim mitmekesisus aga valitseb poolautokraatlikes ja autokraatlikes riikides. Tugevamad riigid ei ole lineaarselt seotud parema demokraatiahindega mainitud kategooriates, ka ei näita noored autokraatiad paremaid tulemusi vara ja lepingu õiguste kaitsel. Uuringutulemused kõigutavad mõningaid varasemaid järeldusi, nt seda, et demokraatlikes riikides rakendatakse tõenäolisemalt efektiivse maksusüsteemi toimimiseks vajalikke tingimusi. Autor näitab, et põhjuslik seos toimib ka teistpidi – tõenäoliselt kujuneb demokraatia mõned aastad pärast iseseisvuse taastamist just kõige efektiivsema maksusüsteemiga riikides.

- (3) Eelnevast tulenevalt leiab autor, et eri muutujate vahel ei valitse vaid ühesuunaline põhjuslik seos, mis viitab sellele, et riigi võimekuse ja demokraatia taseme vahel on vastastikused olemuslikud suhted. Teiste sõnadega – riigi tugev võimekus seostub demokraatiaga ning hästi arenenud demokraatia omakorda tõstab riigi võimekust.

Refereerinud Mai Vöörmann

VALIK ARTIKLEID VÄLISAJAKIRJANDUSEST

EUROOPA LIIT

Bauer, Michael W. Tolerant, if personal goals remain unharmed: explaining supranational bureaucrats' attitudes to organizational change // Governance. Vol. 25 (2012), no. 3, p. 485-510.

Artikkel otsib vastust küsimusele, kuidas on Euroopa Komisjoni ametnikud seotud institutsiooni hiljutise juhtimisreformiga (nn Kinnocki reformid). Vaadeldes küsimust võimaluste, sotsialiseerumise ja valitsemistavade aspektist, püstitatakse hüpotees, et eksisteerib seos komisjoni ametnike ja nende toetuse/vastuseisu vahel juhtimisreformidele. Autor jõuab järeldusele, et komisjoni ametnike isiklikke hoiakuid saab kõige paremini selgitada võimaluste mudeliga, mis rõhutab individuaalsete kulude ja hüvede ratsionaalset arvestamist.

Benson-Rea, Maureen; Shore, Cris. Representing Europe: the emerging „culture” of EU diplomacy // Public Administration. Vol. 90 (2012), no. 2, p. 480-496.

Artikkel analüüsib, kuidas ELi välisdelegatsioonide liikmed esindavad Euroopat – viivad ellu ühtse Euroopa ideed ning saavad aru oma rollist Euroopa Liidu huvide ja väärtuste edendamisel maailmas. Autorid jõuavad järeldusele, et euroopastumine ja lojaalsuse ülekandumine on raskendatud institutsioonidesisese rivaliteedi tõttu, mis tõstatab küsimuse, kes ikka saab kõige paremini hakkama Euroopa eest rääkimisega.

De Wilde, Pieter. Politicisation of the EU budget: conflict and the constraining dissensus // West European Politics. Vol. 35 (2012), no. 5, p. 1075-1094.

Artikkel vaatlleb poliitilist kliimat Euroopa Liidus, eelkõige eelarvega seotult. Vaatluse all on ELi kolm eelarvet, kolm riiki (Holland, Taani ja Iirimaa) ning kaks institutsiooni (meedia ja rahvuslikud parlamendid). Jõutakse järeldusele, et meedia tõstab esiplaanile konflikti ja sedalaadi kajastused omakorda suurendavad lahkavamusi. Märgitakse siiski, et debati laienedes võivad lahkavamused väheneda, seda eelkõige arutelude pluralistliku olemuse tõttu.

Garton Ash, Timothy. The crisis of Europe. How the union came together and why it's falling apart // Foreign Affairs. Vol. 91 (2012), no. 5, p. 2-15.

Artiklis käsitletakse ühinenud Euroopa arengut. Pärast Teist maailmasõda alustas Euroopa oma poliitilist ühinemist, kuid 1990. aastal läksid asjad valesse. Eelkõige seepärast, et Lääne-Euroopa liidrid hakkasid kiiresti liikuma rahaliidu poole. Praegu seisab Euroopa silmitsi lahendamata võlakriisiga ning liitumisprotsess on peatunud. Kuigi jälle pööratakse tähelepanu tulevikule, võib ühendus libiseda teadmatuse poole.

Karlas, Jan. National parliamentary control of EU affairs: institutional design after enlargement // West European Politics. Vol. 35 (2012), no. 5, p. 1095-1113.

Artikkel analüüsib erinevusi liikmesriikide parlamentide kontrollis Euroopa Liidu tegevuse üle (sh Eesti). Kasutatakse nii tugeva kontrolli võrdlevat kvalitatiivset analüüsi kui ka kvantitatiivset meetodit, korrelatsioonianalüüsi. Vaadeldakse erinevaid aspekte, nt parteisüsteemi killustatus, komiteede/komisjonide tugevus, ELiga liitumise aeg, valitsuste

koosseisud, euroskeptitsismi ulatus jt tegurid. Üks järeldustest on, et viimase 20 aasta jooksul on ELiga ühinenud riigid kehtestanud tugeva kontrolli ELi tegevuse üle.

Trauner, Florian. The European Parliament and agency control in the area of freedom, security and justice // West European Politics. Vol. 35 (2012), no. 4, p. 784-802.

Artikkel käsitleb Euroopa Parlamendi kui volitaja mõju vabaduse, turvalisuse ja õiguse valdkonnas. Pakutakse välja raamistik, mis määratleb volitaja ühest küljest seeläbi, et parlamendil on tähtis roll legaalsete protseduuride kehtestamisel agendi ametisse seadmiseks, teisalt peetakse oluliseks ka volitaja mõju agendi igapäevatööle ja institutsionaalsele arengule. Konkreetsete juhtumitena vaadeldakse Euroopa Parlamendi tegevust ja mõju Europolile, Frontexile ja Euroopa varjupaigaküsimuste tugiametile (EASO, European Asylum Support Office). Autor tõdeb, et Lissaboni leppe valguses ja mõjul kujunevad välja uued, ELi-põhise aruandlusega struktuurid.

MAAILMAPOLIITIKA

Asia's next revolution // Economist. Vol. 404 (2012), no. 8801, p. 9.

New cradles to graves // Economist. Vol. 404 (2012), no. 8801, p. 20-22.

Artiklites käsitletakse heaoluriigi ülesehitamist Aasia riikides. Tänu riikide kiirele majanduskasvule on tänapäeva Aasias vaesusest pääsenud rohkem inimesi kui ühelgi teisel ajastul ajaloos. Aga mida jõukamaks need inimesed saavad, seda rohkem esitavad nad nõudmisi oma valitsusele. Kogu Aasias suureneb surve riiklike pensionide, tervise- ja töötuskindlustuse ning teiste sotsiaalkaitse probleemidega tegelemiseks. Selle tulemusena peavad maailma kõige kiiremini areneva majandusega riigid nihutama oma eesmärgi lihtsalt rikkuse loomisest heaoluriigi ehitamise poole.

Forsten, Timo. Keitä kansanedustajat ovat? – Eduskunnan koostumuksesta // Poliitiikka.

Vsk. 54 (2012), nro. 2, s. 158-165.

Artiklis on vaatluse all Soome parlamendi Eduskunta koosseisud Teise maailmasõja järel. Soomes on aastatel 1945–2011 olnud 19 parlamendivalimist ja valitud on kokku 1402 eri parlamendiliiget. Nende aastate jooksul on naiste osakaal parlamendis kasvanud, ka parlamendiliikmete ametipositsioon ja haridustase on tõusnud. Samas keskmine Eduskunna liikmeks oleku aeg on lühenenud.

Hiltunen, Anna-Kaisa. Tilastovelho // Ulkopoliitiikka. Vsk. 49 (2012), nro. 2, s. 6-11.

Artiklis on vaatluse all globaalse tervise professor rootslane Hans Rosling, kelle ajakiri Time valis aastal 2012 maailma 100 kõige mõjuvõimsama inimese hulka. Rosling on tuntud kui statistikavõlur, kes muudab tervise, vaesuse ja arengu statistikanäitajad visuaalseteks esitusteks. Roslingi arvates ei saa maailma enam jagada arengumaadeks ja arenenud riikideks, sest vaeste riikide elanikud on varasemast tervemad ja nende eluiga on pikenenud. Palju tähelepanu osutab ta rahvastikukasvule. Maailmas on nüüd 2 miljardit alla 15aastast. ÜRO 21. sajandi lõpuni koostatud prognooside kohaselt see arv enam ei kasva. Roslingi sõnul on see maailma tähtsaim uudis, millest paraku ei teata, kuid see tähendab, et kogu maailma rahvastik lakkab kasvamast ja ka selgitus sellele on artiklis toodud.

Itälä, Jaakko. Miksi vain Suomi selvisi? // Kanava. Vsk. 40 (2012), nro. 3, s. 54-55.

Artiklis uuritakse, et kui Soome jäi 1930–40ndate suures huvifääride jaotamises Nõukogude Liidu mõjupiirkonda, siis kuidas õnnestus tal vältida okupatsiooni ja diktatuuri. Kõikidest Teises maailmasõjas sõdinud Mandri-Euroopa riikidest ainult Soomet ei okupeeritud. Autor esitab kaheksa võimalikku põhjust.

Kaartinen, Pirkko. Dahomey: mustien amatsonien ja naiskenraalien maa // Kanava. Vsk. 40 (2012), nro. 4, s. 23-27.

Artiklis antakse ülevaade Dahomey kuningriigist ja selle naissõdureist. Dahomey kuningriik paiknes maa-alal, kus tänapäeval on Benini Vabariik. Dahomey oli üks neist harvadest riikidest Aafrikas, kus oli palgaarmee ja armee eliitüksused koosnesid naissõdalastest. Eurooplased hakkasid neid 1840ndail kutsuma amatsoonideks.

Norri, Matti. Suomen hitaat ja kalliit tuomioistuimet on uudistettava // Kanava. Vsk. 40 (2012), nro. 5, s. 4-8.

Artiklis käsitletakse Soome kohtusüsteemi, mis autori arvates on praegu liiga aeglane ja kallis. Kui kohtuasja keskmine menetlusaeg kõrgema astme kohtus 1975. aastal oli 8 kuud, siis 2006. aastal oli see 15 kuud. Norras on see samal ajal kriminaalasjade puhul üks ja tsiviilasjade puhul kolm kuud. Soome kohtusüsteem vajaks Matti Norri arvates reformi ja ta arutleb, mida selleks teha tuleks. Üks võimalus oleks tuua kohtutesse konkurents, et asjaosaline saaks ise valida, millisele kohtunikule anda oma kohtuasi menetlemiseks.

Wigell, Mikael. Maailma ajelehtii vailla johtajaa // Kanava. Vsk. 40 (2012), nro. 3, s. 15-20.

Artiklis käsitletakse rahvusvahelises võimustruktuuris toimunud suuri muutusi. Geopoliitika on jälle tõusmas tähtsasse rolli rahvusvahelistes suhetes ning riikidevaheline koostöö raskeneb. Maailm polariseerub ja jääb peagi ilma juhita, kes kannaks vastutust globaalsete huvide eest. Meie aja suurim küsimus on: mis sellele uuele korrale järgneb? Artikli autori arvates on Soome-suguse väikese, ekspordist sõltuva riigi jaoks seetõttu põhjust olla valmis rasketeks aegadeks.

VENEMAA

Ivanov, Igor. Russia and Europe: can there be a breakthrough in relations? //

International Affairs. Vol. 58 (2012), no. 2, p. 73-84.

Artiklis käsitletakse Venemaa ja Euroopa Liidu suhteid, sh ka küsimust, kas Venemaa peaks hoidma pigem areneva Aasia või hääbuva Euroopa poole. Autor rõhutab, et Venemaa peab vastama ühele pragmaatilisele küsimusele: kuidas mitte jääda kõrvale kujunevast Euraasia koostööst, mis haarab majandust, teadust, haridust, kultuuri jt valdkondi. Kõrvalejäämine on täiesti reaalne, sest kuigi Venemaa on Euroopa riik, on ta teistsugune ning tema suhted ülejäänud Euroopaga on komplitseeritud ja vastuolulised. Põhiline süü sellises olukorras lasub venelastel, kes pole tänini õppinud olema eurooplased. Kuid on ainult üks tee – tagasi Euroopasse ja kohe!

Кагарлицкий, Борис. До основанья, а затем? // Россия в глобальной политике. Т. 10 (2012), no. 3, с. 76-89.

Artikkel käsitleb Venemaa välispoliitika eesmärke. Märgitakse, et Venemaa peaks lahkuma rahvusvahelistest organisatsioonidest enne, kui need kokku kukuvad ning „rusud” Venemaale langevad. Sellega näitab Venemaa eeskuju ka teistele riikidele. Kuid selline võimalus realiseerub vaid juhul, kui Venemaa-sisene krahhi leiab aset enne üleilmset keeristormi. Kui nii, siis õnnestuks Venemaal väljuda üleilmsest kriisist esimeste seas.

Ривера, Дэвид; Ривера, Шэрон В. Ельцин, Путин и президентская власть //

Полис : политические исследования. 2012, no. 3, с. 19-29.

Artiklis pööratakse tähelepanu Boriss Jeltsini ajaloolisele pärandile ning otsitakse vastust küsimusele, kui võrd demokraatlik oli Venemaa Boriss Jeltsini ja Vladimir Putini valitsemisajal. Järeldustes märgitakse, et Jeltsini valitsemisajal oli Venemaa palju demokraatlikum võrreldes NSV Liiduga 1980. aastatel, palju demokraatlikum teistest SRÜ maadest ning veidi demokraatlikum Ida-Euroopa ja Euraasia postsotsialistlikest riikidest. Putin võttis kursi võimu tsentraliseerimisele, mille tulemusena osutusid Venemaa demokraatianäitajad teistest postsotsialistlikest riikidest madalamaks.

Спасский, Николай. Закат Европы и перспективы России // Россия в глобальной политике. Т. 10 (2012), no. 3, с. 46-60.

Artiklis vaadeldakse Venemaa arenguvõimalusi Euroopa allakäigu taustal. Nenditakse, et Venemaa peaks välja rebima riigisisese kriisist, mille põhjuseks oli NSV Liidu lagunemise kaootilisus ja Vene riigi kujunemise iseärasused 1990. aastatel. Halvim oleks kaasa minna lääneliku sotsiaalse riigi allakäiguga. Vene riiki iseloomustades toob autor välja sellised omadused nagu terviklik, aus, tark ja kui vaja, siis ka tugev.

POLIITILISED PROTSESSID

Akkerman, Tjitske. Comparing radical right parties in government: immigration and integration policies in nine countries (1996–2010) // West European Politics. Vol. 35 (2012), no. 3, p. 511-529.

Artikkel uurib radikaalsete paremparteide mõju immigratsiooni- ja integratsioonipoliitikale üheksas riigis (Austria, Belgia, Taani, Prantsusmaa, Saksamaa, Itaalia, Holland, Rootsi, Šveits) ajavahemikul 1996–2010. On välja töötatud spetsiaalne indeks, mis haarab kodakondsuse, asüüli, illegaalsed residendid ning perekondade taasühinemise ja integratsiooni. Võrdlev analüüs näitab, et valitsuste tegevus, kuhu kuuluvad ka radikaalsete paremparteide esindajad, erineb vasaktsentristlike ja tsentristlike valitsuste tegevusest, paremtsentristlike valitsustega võrreldes on vahe aga märksa väiksem. Kvantitatiivne analüüs näitas, et kuigi parteid mõjutavad immigratsiooni- ja integratsioonipoliitikat, puudub radikaalsetel paremparteidel eriline mõju.

Berg, Eiki. Parent states versus secessionist entities: measuring political legitimacy in Cyprus, Moldova and Bosnia & Hercegovina // Europe-Asia Studies. Vol. 64 (2012), no. 7, p. 1271-1296.

Artikkel vaatlleb poliitilist legitiimsust Küprosel, Moldovas ning Bosnias ja Hertsegoviinas. Püütakse leida vastused küsimustele: (1) millises ulatuses *de facto* riikide režiimid ja emamaa vastavad avalikkuse arvates liberaaldemokraatliku legitiimsuse põhimõtetele; (2) kas avalikkus on rahul nende režiimide poliitilise ja majandusliku tegevusega; (3) kas avalikkuse

arvates tagab selline riik julgeoleku, kui kodanikud on nõus vastukaaluks ohverdama oma elu. Artiklis mõõdetakse poliitilist legitiimsust konkreetsetes üksustes avaliku arvamuse uuringute ja uuringute tulemuste põhjal konstrueeritud indeksite põhjal.

Berg, Eiki; Mölder, Martin. Who is entitled to „earn sovereignty“? Legitimacy and regime support in Abkhazia and Nagorno-Karabakh // Nations and Nationalism. Vol. 18 (2012), no. 3, p. 527-545.

Artikkel püüab leida vastust küsimusele, kas Abhaasia ja Mägi-Karabakh on välja teeninud õiguse iseseisvusele. Käsitletakse järgmisi sisemise legitiimsuse küsimusi ja hinnatakse nende potentsiaalset mõju välisele legitiimsusele: millises ulatuses vastavad nende *de facto* riikide režiimid liberaaldemokraatliku legitiimsuse kriteeriumidele? Kas nende poliitiliste üksuste kodanikud tajuvad režiime demokraatlikena ja võimelistena tagama põhilise julgeoleku? Kas kodanikud on rahul režiimide poliitiliste ja majanduslike tulemustega? Analüüsi aluseks on fookusgruppide intervjuud (mõlemas neli fookusgruppi).

Careja, Romana; Emmenegger, Patrick. Making democratic citizens: the effects of migration experience on political attitudes in Central and Eastern Europe // Comparative Political Studies. Vol. 45 (2012), no. 7, p. 875-902.

Artiklis vaadeldakse välisrände mõju poliitilistele hoiakutele Kesk- ja Ida-Euroopa riikides, sh Eesti. Vaadeldakse, kas lääneriikidest tagasipöördujatel on teistsugused poliitilised hoiakud kui nende mittemigrantidest kaasmaalastel. Analüüs näitab, et välisränne siiski mitmekesistab poliitiliste hoiakute spektrit. Kuigi migrantid usaldavad tõenäoliselt rohkem Euroopa Liidu institutsioone ning püüavad poliitilistes aruteludes veenda ka oma sõpru, siis ei eristu nad mittemigrantidest kaasmaalastest oma hoiakute poolest sisepoliitilistes küsimustes. Põhinedes varasematel teadustöödel, väidavad autorid, et rändekogemustel on oluline mõju vaid siis, kui need hoiakud seostuvad objektidega, mis täiustavad migrantide materiaalselt ja tunnetuslikku staatust.

Chaney, Paul. Critical actors vs. critical mass: the substantive representation of women in the Scottish parliament // The British Journal of Politics and International Relations. Vol. 14 (2012), no. 3, p. 441-457.

Artikkel käsitleb naiste esindatust Šoti parlamendis, täpsemalt vaadeldakse kirjeldavat (protsentuaalset) ja sisulist esindatust. Teisisõnu, kas tähtis on osakaal või on oluline see, kes esindab ja milline on esindatuse mõju. Autori arvates on põhiküsimus mitte niivõrd kriitiline mass või kriitilised osalejad, vaid pigem see, kuidas kriitilised osalejad ja kriitiline mass vastastikku toimivad ja teineteist mõjutavad. Vastastikusele protsessile avaldab mõju suur hulk tegureid, sh institutsionaalsed mehhanismid, parlamendiprotseduuride tüüp, lojaalsus parteile ning seegi, kas naisparlamendiliikmed kuuluvad valitsust moodustavasse parteisse või mitte.

Eglitis, Daina S.; Ardava, Laura. The politics of memory: remembering the Baltic Way 20 years after 1989 // Europe-Asia Studies. Vol. 64 (2012), no. 6, p. 1033-1059.

Artikkel on pühendatud Balti ketile 1989. aastal, konkreetselt vaadeldakse, kuidas mäletatakse ja mälestatakse seda sündmust Lätis, seda nii vene- kui ka lätikeelses kogukonnas.

Fierman, William. Russian in post-soviet Central Asia: a comparison with the States of the Baltic and South Caucasus // Europe-Asia Studies. Vol. 64 (2012), no. 6, p. 1077-1100. Artikkel vaatleb vene keele positsioone Kesk-Aasias, võrrelduna olukorraga Balti riikides ja Lõuna-Kaukaasias. Märgitakse, et Kesk-Aasias on vene keelel suur tähtsus, vastandina Eestile, Lätile ja Leedule. Samas märgitakse, et vene keel võib Balti riikides ja Põhja-Kaukaasias taastada osa oma eelnevast positsioonist, kuna see aitab rahvuskeelega võrreldes rohkem saada osa kultuurilisest tegevusest, samuti võib vene keel laiendada oma mõju hariduses, eriti teatud erialadel ja erakoolides. Küsimus on vaid selles, kuidas vene keel suudab konkureerida inglise keelega, mida peetakse üldiselt kõige kasulikumaks keeleks.

Ghosh, Sambuddha; Tripathi, Vinayak. Ideologues beat idealists // American Economic Journal: Microeconomics. Vol. 4 (2012), no. 2, p. 27-49.

Artikkel analüüsib valijakäitumist kahe konkureeriva kandidaadi – ideoloogi ja idealisti puhul. Ideoloog esindab kindlat poliitikat, samas kui idealist lubab ellu viia poliitikat, mida soovib enamus. Analüüs näitab, et tasakaalu puhul ideoloog võidab idealisti, isegi siis, kui tema valikud kahjustavad kõiki valijaid. Valijad (olgu tegemist strateegiliste või hetkemomendi ajendil valijatega) teevad sellise valiku ka siis, kui nad on teadlikud valimisteljargsest olukorrast. Mõnevõrra järjekindlamad on käitumises strateegilised valijad.

Greeley, Brendan. Krugmenistan vs. Estonia // Bloomberg Businessweek. 2012, no. 4289, p. 48-53.

Artikkel vahendab Paul Krugmani ja Toomas Hendrik Ilvese vastasseisu säästupoliitika õigsuse küsimuses. Krugman märgib, et ta ei pea Eestiga mingit võitlust ning Eestiga seonduva käsitlemine on osa laiemast arutelust selle üle, kas sisemine devalvatsioon on ikka elujõuline strateegia.

Jackson, Gregory; Deeg, Richard. The long-term trajectories of institutional change in European capitalism // Journal of European Public Policy. Vol. 19 (2012), no. 8, p. 1109-1126.

Artikkel keskendub institutsionaalsele mitmekesisusele Euroopas, selle muutustele ja Euroopa integratsioonile, kusjuures olulised on järgmised aspektid: (1) pikaajaline ajalooline perspektiiv; (2) majandust reguleeriva nelja tasandi (rahvusvaheline, makro- (rahvuslik), meso- ja mikro-) institutsioonide seosed; (3) rahvuslikes juhtumianalüüsides on tähelepanu all muutused ja seosed kuues tuumikvaldkonnas, samuti see, kuidas eri sotsiaalpoliitilised kompromissid on kujundanud institutsioone.

Korvela, Paul-Erik. Postdemokratia // Poliitikka. Vsk. 54 (2012), nro. 2, s. 148-157.

Artiklis antakse ülevaade viimase kümnendi postdemokraatia käsitlustest ja arenguteedest.

Postdemokraatia teema on oma kirjutistes esile tõstnud sotsioloog Colin Crouch.

Postdemokraatiat iseloomustavad jooned on riigi rolli muutumine, poliitika globaliseerumine, mistõttu riikide juhtidel ja sedakaudu demokraatlikul süsteemil on üha vähem võimu.

Postdemokraatias väheneb ja polariseerub riigisisene poliitiline osalus, samas kui poliitika ise globaliseerub või on libisenud riikidelt eriti turgudele. Rahval on postdemokraatias küll oma roll, kuid see on passiivne ja apaatne.

Lonely at the top // Economist. Vol. 404 (2012), no. 8796, p. 49-50.

Partei liikmeksolek ei ole kunagi olnud odavam kui praegu, nt Prantsuse Sotsialistliku Partei aastane liikmemaks on 20 eurot. Sellest hoolimata on parteide liikmeskond Euroopas vähenenud alates 1980ndatest ja eriti kiiresti selle sajandi esimesel kümnendil, Saksamaal on see kümne aastaga vähenenud 20 protsenti, Rootsis 27 ja Norras 29 protsenti. Artiklis käsitletakse peale parteide liikmeskonna suuruse ka seda, kas massiparteide aeg on möödas ning kas sellel on tähtsust. Vaatluse all on tegurid, mis on aidanud kaasa liikmeskonna langusele, nagu Interneti mõju poliitilisele osalusele, parteitute survegruppide mõju kasv ja nooremate valijate huvipuudus parteide vastu.

Marinova, Nadejda K.; James, Patrick. The tragedy of human trafficking: competing theories and European evidence // Foreign Policy Analysis. Vol. 8 (2012), no. 3, p. 231-253.

Artikkel otsib vastust küsimusele, kas prostitutsiooni legaliseerimine viib inimkaubanduse suurenemisele. Vaatluse all on Saksamaa, Rootsi ja Hollandi tegevus, kuna nende lähenemine prostitutsiooni (mitte)legaliseerimisele on erinev, seda vaatamata asjaolule, et kõik mainitud riigid on alla kirjutanud ÜRO, ELi, Euroopa Nõukogu ja OSCE kokkulepetele ning asuvad ka samas geograafilises piirkonnas. Holland ja Saksamaa legaliseerisid prostitutsiooni vastavalt 2000. ja 2002. aastal, Rootsi aga keelustas prostitutsiooni 1999. aastal ning määras seksistamise eest kriminaalkaristused. Autorid jõuavad järeldusele, et prostitutsiooni legaliseerimine viib inimkaubanduse suurenemisele.

Mattila, Mikko; Raunio, Tapio. Drifting further apart: national parties and their electorates on the EU dimension // West European Politics. Vol. 35 (2012), no. 3, p. 589-606.

Artikkel otsib vastust küsimusele, kas parteid esindavad valijaid Euroopa Liidus. Kasutatakse Euroopa valimiste uuringuid ning vaadeldakse parteide ja valijaskonna vaadete kongruentsi 2004. ja 2009. aastal nii liikmesriigi kui ka parteide tasandil, samas püütakse leida tegureid, mis mõjutavad vaadete erinevust. Jõutakse seisukohale, et parteid esindavad aina vähem valijaskonda, kongruents on kõrgem väikeparteide ja ekstremistlike vasakparteide puhul.

Peev, Evgeni; Mueller, Dennis C. Democracy, economic freedom and growth in transition economies // Kyklos. Vol. 65 (2012), no. 3, p. 371-407.

Artiklis on vaatluse all muutused üleminekuriikides (sh Eesti), kusjuures lähtutakse eeldusest, et üleminek turumajandusele ja majanduslik areng on seotud demokraatlike institutsioonide tugevusega. Analüüs näitab, et Eestis on üks üleminekuriikide kõrgeim keskmine kasvutempo, mis on seletatav majandusvabaduse, valitsuse suuruse, eelarvetasakaalu jt teguritega. Eestile vastandub selgelt Türkmenistan. Kõige demokraatlikemaks riikideks peetaksegi Baltimaad.

Sikk, Allan. Newness as a winning formula for new political parties // Party Politics. Vol. 18 (2012), no. 4, p. 465-486.

Artiklis käsitletakse uute parteide tekkimist, pakkudes välja uute parteide kahemõõtmelise tüpologia, arendades nii edasi Paul Lucardie teooriat. Varasemad uuringud lähtusid eeldusest, et uued parteid väljendavad uut, seni eiratud lõhet või vaidlusküsimust. Uute parteide tekkimise põhjuseks võib olla ka see, et olemasolev partei esindab puudulikult mingit ideoloogiat. Autor aga lähtub arusaamast, et uued parteid panustavad uudsusele. Analüüsi aluseks on Baltimaade, sh Eesti parteid.

Tiemann, Guido. The nationalization of political parties and party systems in post-communist Eastern Europe // Communist and Post-Communist Studies. Vol. 45 (2012), no. 1-2, p. 77-89.

Autor vaatlleb poliitiliste parteide ja parteisüsteemi riigistamist Ida-Euroopa riikides, sh Eesti. Autor esitab parteide ja parteisüsteemide homogeensuse või heterogeensuse süstemaatilise empiirilise määratluse, samuti tuuakse välja peamised makrosotsioloogilised ja institutsionaalsed faktorid, mis määratlevad parteide ja parteisüsteemi riigistamise taseme, nt sotsiaalse erisuse ja poliitilise lõhestatuse poliitilised tagajärjed, kommunistlike režiimide pärand, valimissüsteemid ja föderalism.

JULGEOLEKUPOLIITIKA

De la Calle, Luis; Sánchez-Cuenca, Ignacio. Rebels without a territory: an analysis of nonterritorial conflicts in the world, 1970–1997 // The Journal of Conflict Resolution. Vol. 56 (2012), no. 4, p. 580-603.

Artikli eesmärk on näidata riigi arengu ja mitteterritoriaalse vägivalla seoseid, aluseks kodusõdade ja globaalse terrorismi andmestik aastatest 1970–1997. Põhiargument on, et territoriaalse kontrolli puhul saab määravaks riigi võimekus – kui territoriaalsete nõudmistega mässud on sagedasemad vaestes riikides, siis mitteterritoriaalsete nõudmistega mässud kipuvad aset leidma keskmise arengutasemega riikides (rikkad riigid on vabad sisemisest vägivallast).

Dorman, Andrew M. NATO's 2012 Chicago summit: a chance to ignore the issues once again? // International Affairs. Vol. 88 (2012), no. 2, p. 301-312.

Artikkel käsitleb NATO 2012. aastal Chicagos toimunud tippkohtumise tulemusi. Need puudutasid NATO osalemist sõjategevuses Liibüas ja Afganistanis ning võimalikku sekkumist Süürias, alliansi suhteid Venemaaga, NATO tulevikku. Märgitakse tippkohtumise vähest panust püstitatud küsimuste lahendamisse.

MAJANDUSPOLIITIKA

Beech, Hannah; Tolgoi, Oyu. Hesitant steppes // Time. Vol. 180 (2012), no. 8, p. 24-29.

Artiklis käsitletakse demokraatiat Mongoolias, põhitähelepanu all on riigi loodusvarade tähtsus teistele riikidele maailmas, Mongoolia suurenev SKT ja Mongoolia roll kiiresti kasvava majandusena. Mongoolia demokraatiat analüüsitakse seonduvalt riigi lähedusest teiste kommunistlike riikidega, nagu Venemaa ja Hiina, kes on väga huvitatud Mongoolia mineraalsetest ressurssidest.

Campos, Nauro F.; Coricelli, Fabrizio. Financial liberalization and reversals: political and economic determinants // Economic Policy. Vol. 27 (2012), no. 71, p. 483-513.

Artikkel käsitleb rahanduse liberaliseerimise majanduslikke ja poliitilisi tegureid üleminekuriikides (sh Eesti). Autorid jõuavad järeldusele, et eksisteerib U-kujuline seos rahanduse liberaliseerimise ja poliitiliste reformide vahel, mis tähendab, et demokratiseerimine ei pea alati viima majandusreformideni, kuid selleni võib viia osaline või

mittetäielik demokratiseerimine. Võtmeküsimuseks on, kas suudetakse vähendada demokratiseerumisprotsessi alguses majanduseliidi mõju.

Ehrmann, Michael; Eijffinger, Sylvester; Fratzscher, Marcel. The role of central bank transparency for guiding private sector forecasts // Scandinavian Journal of Economics. Vol. 114 (2012), no. 3, p. 1018-1052.

Artiklis käsitletakse keskpankade läbipaistvuse mõju oluliste majandusnäitajate hajuvusele ekspertide prognoosides. Vaatluse all on 12 arenenud majandusega riigi (nt Kanada, Prantsusmaa, Saksamaa, Norra, Rootsi, Ameerika Ühendriigid, Suurbritannia, Jaapan jt) keskpangad. Analüüsi tulemusena täheldati läbipaistvuse üsna suurt mõju, kuid samas märgiti ka selle piire.

Energiewende // Economist. Vol. 404 (2012), no. 8795, p. 23-24.

Artiklis on vaatluse all Saksamaa energiapoliitika. Saksamaa Energiewende on plaan asendada tuuma- ja fossiilkütused taastuvenergiaga. Sellest unistati 1980ndail, sai poliitikaks 2000. aastal ja hoogu juurde pärast Fukushima katastroofi 2011. aasta märtsis. Suurema tähelepanu all on tuuleenergia areng, et illustreerida kantsler Angela Merkeli poliitikat, mille eesmärk on suurendada taastuvate energiaallikate kasutamist vähendamaks kasvuhuonegaaside õhkupaiskamist ilma tuumaenergiat kasutamata. Arutuse all on ka probleemid elektrienergia tootmises ja jaotuses tuule- ja päikeseenergiastüsteemide kasutuselevõtul.

Kalvet, Tarmo; Vanags, Alf; Maniokas, Klaudijus. Financial engineering instruments: the way forward for cohesion policy support? Recent experience from the Baltic States // Baltic Journal of Economics. Vol. 12 (2012), no. 1, p. 5-22.

Artikkel käsitleb Euroopa Liidu ühtekuuluvuspoliitika finantsinstrumentide kasutamist Balti riikides, märkides riikidevahelisi erinevusi eesmärgistatuses ja juurutamises. Jõutakse järeldusele, et finantsinstrumentide juurutamine toimus piisava administratiivse ettevalmistuseta, samuti ei suudetud haarata kõiki olulisi majandusprobleeme. Eesti puhul märgitakse, et ettevõtlusega seotud finantsinstrumendid on muutunud oluliseks kompenseerimaks turutõrkeid ning täiendavad erasektori panust.

Kivimäki, Antti; Hiltunen, Anna-Kaisa; Vihma, Antto; Seppälä, Lauri; Nikkanen, Hanna; Mäkinen, Juha. Ennen vedenpaisumusta // Ulkopoliitikka. Vsk. 49 (2012), nro. 2, s. 16-31.

ÜRO kliimamuutuste raamkonventsioon võeti vastu 20 aastat tagasi Rio de Janeiros, aga kasvuhuonegaaside heitkogused on pärast seda kogu aeg kasvanud ja fossiilseid kütuseid kasutatakse nüüd rohkem kui kunagi varem. Artiklis arutletakse, kas kliimalepingute tee on käidud lõpuni.

Laidroo, Laivi; Grigaliuniene, Zana. Testing for asymmetries in price reactions to quarterly earnings announcements on Tallinn, Riga and Vilnius Stock Exchanges during 2000–2009 // Baltic Journal of Economics. Vol. 12 (2012), no. 1, p. 61-86.

Artikkel käsitleb kvartalitulemuste avaldamisele järgnevate hinnareaktsioonide asümmeetriat Tallinna, Riia ja Vilniuse börsil aastatel 2000–2009. Tulemused kinnitavad osaliselt, et reaktsioonid negatiivse sisuga kasumiteadetele on madalamad kui positiivse sisuga teadetele. Reaktsioonid on tugevaimad majanduse madalseisu perioodil ning madalaimad tõusuajal,

kuid nende erisused ei ole statistiliselt olulised. Tulemused toetavad osaliselt negatiivsete uudistega kaasnevat ülereaktsiooni majanduse tõusufaasis ning alareaktsiooni positiivsetele uudistele majanduse langusfaasis.

Torgler, Benno. Tax morale, Eastern Europe and European enlargement // Communist and Post-Communist Studies. Vol. 45 (2012), no. 1-2, p. 11-25.

Artikkel vaatlleb maksumoraali 10 Ida-Euroopa riigis (sh Eesti), mis ühinesid Euroopa Liiduga 2004. või 2007. aastal. Analüüsid erinevusi maksumoraalis 1999. ja 2008. aastal, näitavad andmed, et maksumoraal vähenes 10-st Ida-Euroopa riigist seitsmes, sh ka Eestis. 2008. aastal oli kõige kõrgem maksumoraal Ungaris, järgnesid Bulgaaria, Sloveenia, Slovakkia ja Tšehhi. Jätkusuutlikkuse puudumine võib autori arvates kinnitada hüpoteesi, et Euroopa Liit suudab vaid vähesel määral mõjutada maksumoraali. 2008. aasta andmed näitavad, et maksumoraali mõjutavad riigisisised tegurid, nagu valitsemise kvaliteet ning usk õigussüsteemi ja valitsusse.

An unconventional bonanza // Economist. Vol. 404 (2012), no. 8793, special section, p. 3-5;

Sorting frack from fiction // Economist. Vol. 404 (2012), no. 8793, special section, p. 8-11.

Artiklites keskendutakse kildagaasile ja sellele, kuidas gaasi tootmine on võimaldanud muuta USA energiapoliitikat. On võimalik, et gaas haarab Ameerika Ühendriikides kivisöe ees esikoha energiatootjana. Vaatluse all on ka, miks on kildagaasil Euroopas halb reputatsioon ja kuidas vastuseis kildagaasi tootmisele kivimite hüdraulilise purustamise teel võib takistada tööstuse edasist arengut.

Walsh, Bryan. When the rains stop // Time. Vol. 180 (2012), no. 7, p. 36-39.

Artiklis käsitletakse 2012. aasta suve põuda USAs. Põud on tugevnenud ebatüüpilise kiirusega, kesklääne osariikide viljakasvatuspiirkonnad on kõige rohkem kahjustatud ja see peegeldub rekordilistes viljahindades. Enamik farmereid siiski eriti suuri kahjusid ei kannu, seda osaliselt subsideeritud vilja saagikindlustuse tõttu. Kõige rohkem kannatavad väikeste viljasaakide pärast loomapidajad ja tarbijad, eriti arengumaades.

KOHALIKUD OMAVALITSUSED

Häikiö, Liisa. From innovation to convention: legitimate citizen participation in local governance // Local Government Studies. Vol. 38 (2012), no. 4, p. 415-435.

Artikkel käsitleb kodanike osavõttu kohalikust juhtimisest. Artiklis analüüsitakse teaduslikke publikatsioone selles küsimuses. Küsitakse, kuidas empiirilised uuringud kohaliku säästva arengu planeerimisest ja avaliku juhtimise kogemustest loovad kodanike legitiimse osaluse. Analüüsitakse Austria, Taani, Saksamaa, Itaalia, Portugali, Hispaania, Rootsi, Hollandi ja Suurbritannia uuringuid.

KODANIKUÜHISKOND

Öberg, PerOla; Svensson, Torsten. Civil society and deliberative democracy: have voluntary organisations faded from national public politics? // Scandinavian Political Studies. Vol. 35 (2012), no. 3, p. 246-271.

Artikkel käsitleb kodanikuühenduste rolli avalikus poliitikas Rootsi näitel. Aluseks 1999. ja 2005. aastal tehtud uuringud, mis näitasid, et kodanikuühenduste roll avalikus poliitikas ei ole Rootsis kahanenud. Siiski mängib avalikkuse osavõtul poliitikast üha enam rolli kommunikatsioon meedia kaudu ja otsesed kontaktid poliitikutega. Osavõtt avalikest aruteludest ei ole kasvanud ning aina enam kasutatakse professionaalseid lobiste, mis võib küll täiustada kodanikuühiskonna panust avalikku arutellu, kuid võib viia sotsiaalsest dialoogist mittehuvitava elitaarse kodanikuühiskonnani.

AMETIÜHINGUD

Donado, Alejandro; Wälde, Klaus. How trade unions increase welfare // The Economic Journal. Vol. 122 (2012), no. 563, p. 990-1009.

Artikkel käsitleb töandjate soovimatust parandada töötingimusi, kes jätkavad *laissez-faire* poliitikat antud küsimuses. Töötingimuste parandamine on aga juba ajalooliselt olnud ametiühingute pärusmaa. Autorid lähtuvad arusaamast, et töötingimuste parandamine on küll kulukas ettevõtjale, kuid see aitab parandada töötajate tervist ja kokkuvõttes suurendab nende tööpanust. Töötajad ei ole piisavalt informeeritud tööga seotud terviseriskidest. Nõuded töökohale, mille eest ametiühingud võitlevad, kokkuvõttes suurendavad toodangu väljalaset ja kasvatavad heaolu.

RAHVUSPOLIITIKA

Voicu, Mălina. Effect of nationalism on religiosity in 30 European countries // European Sociological Review. Vol. 28 (2012), no. 3, p. 333-343.

Artikkel käsitleb rahvusluse mõju religioossusele (konkreetselt kristlusele) 30 Euroopa riigis (sh Eesti), aluseks Euroopa väärtusuuring 2000. aastast. Mitmetasandiline regressioonanalüüs näitas natsionalistliku ideoloogia positiivset mõju religioossusele neis riikides, kus usklikke oli rohkem, samas kui postsotsialistlikes riikides (sh Eestis) mingit erilist mõju ei ilmnenud.

SOTSIAALPOLIITIKA

Copeland, Paul; Daly, Mary. Varieties of poverty reduction: inserting the poverty and social exclusion target into Europe 2020 // Journal of European Social Policy. Vol. 22 (2012), no. 3, p. 273-287.

Artikkel analüüsib Euroopa Liidu vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse vastu võitlemise eesmärkide olemust ja tähtsust, mis on osa „Euroopa 2020” strateegiast, kusjuures vaatluse all on nii rahvusülene kui ka rahvusriiklik tasand (sh Eestis). Tõdetakse, et püstitatud eesmärk (vabastada vaesusest ja sotsiaalsest tõrjutusest 2020. aastaks 20 miljonit inimest) on uudne ja ambitsioonikas. Tuuakse välja selle eesmärgi nõrkused: (1) tegemist ei ole Euroopa tulevase sotsiaalpoliitika kokkuleppega, vaid need sihid on mõne institutsiooni ja organisatsiooni (Euroopa Komisjon, Euroopa Parlament, teatud liikmesriigid ja valitsusvälised organisatsioonid) esindajate sõnastatud; (2) eesmärk on kompromiss ning sisaldab eri aspekte (sissetulekute vaesus, leibkonna töötus, tõsine materiaalne puudus), kusjuures märkimata on,

kas ja kuidas neid alaeesmärke saavutada; (3) eesmärk jätab liikmesriikidele piisavat mänguruumi nii selle tõlgendamise kui ka saavutamise koha pealt.

Duvander, Ann-Zofie; Johansson, Mats. What are the effects of reforms promoting fathers' parental leave use? // Journal of European Social Policy. Vol. 22 (2012), no. 3, p. 319-330.

Artikkel käsitleb isapuhkuse mõju pärast selle kehtestamist Rootsis 1995. aastal. Reformid on olnud järkjärgulised: kui 1995. aastal võimaldati emale ja isale üks kuu lapsepuhkust, siis 2002. aastal kaks kuud, 2008. aastal aga lisati soolise võrdõiguslikkuse boonuse, st hakati tegema maksusoodustusi neile vanematele, kes jagasid lapsepuhkuse võrdselt. Põhinedes Rootsi sotsiaalkindlustuse ameti andmetel, jõutakse järeldusele, et lapsega oldud aeg on soolise võrdõiguslikkuse boonusest väärtuslikum, samuti märgitakse, et reformide mõju oli suurem siis, kui need esmakordselt juurutati.

Fernández, Juan J. Explaining the introduction of automatic pension indexation provisions in 17 OECD countries, 1945–2000 // Journal of European Social Policy. Vol. 22 (2012), no. 3, p. 241-258.

Artikkel analüüsib pensionide automaatse indekseerimise juurutamist aastatel 1945–2000 OECD riikides, meie lähiriikidest on vaatluse all Soome, Rootsi, Taani, Norra. Autorid väidavad, et inflatsioonitempo ja kristlik-demokraatlike parteide ülemvõim olid peamised põhjused indekseerimisreformi läbiviimiseks. Kristlik-demokraatlikud parteid toetavad eriliselt riiklike pensionide maksmist, millest võivad kõik sotsiaalsed klassid. Jõutakse järeldusele, et indekseerimine aitab vähendada poliitika mõju pensionidele.

Howard, Larry L.; Prakash, Nishith. Do school lunch subsidies change the dietary patterns of children from low-income households? // Contemporary Economic Policy. Vol. 30 (2012), no. 3, p. 362-381.

Artikkel vaatlleb koolilõunade subsideerimise mõju Ameerika Ühendriikide laste toitumistavadele vanuses 10–13. 2004. aastal küsitleti 5140 õpilast 5. klassist. Tulemused näitasid, et toetuste mõjul pakuti lastele enam rohelist salatit, puuvilja, porgandeid jt juurvilju ning täismahlu. Selgus, et toetuste mõjul pakutav toit avaldab laste toitumistavadele pikemat mõju.

HARIDUSPOLIITIKA

Irs, Reelika. Pay-for-performance in Estonian general educational schools: the situation for further development // Baltic Journal of Management. Vol. 7 (2012), no. 3, p. 302-332.

Artikkel käsitleb tulemusjuhtimist Eesti üldhariduskoolides, täpsemalt tulemuste alusel tasustamist, aluseks 298 koolidirektori ja 2165 õpetaja kvantitatiivuuring.

Autor lähtub Eesti hariduse arengukavast aastateks 2007–2013, mis sätestab hästiasustatud, motiveeritud ja professionaalsete pedagoogide töötamise kõigis haridusasutustes. Ühe teena selle saavutamiseks nähaksegi tulemusjuhtimise juurutamist. Tulemused näitavad, et vaatamata kõrgetele ootustele ei kasutata tulemusjuhtimist ja tulemuste alusel tasustamist paljudes Eesti üldhariduskoolides. Samas on nii koolidirektorite kui ka õpetajate hoiakud selle suhtes positiivsed, mis loob head eeldused tulemusjuhtimise ja tulemuste alusel tasustamise juurutamiseks haridusasutustes.

Pekkarinen, Tuomas; Uusitalo, Roope. Peruskoulu-uudistuksen vaikutukset //

Kansantaloudellinen aikakauskirja. Vsk. 108 (2012), nro. 2, s. 128-139.

Artiklis käsitletakse 1970ndail Soomes läbiviidud põhikoolireformi, mille eesmärk oli tõsta üldist haridustaset ning vähendada haridusvõimaluste sõltuvust perekondlikust taustast ja elukohast.

Penttilä, Pauliina. Uhanalainen // Suomen Kuvalehti. Vsk. 96 (2012), nro. 32, s. 24-31.

Kogu viimase kümnendi jooksul on Soome olnud õpitulemusi hindava rahvusvahelise PISA testi eesotsas tänu Soome õpilaste headele testitulemustele. Soome õpetajad ise aga kardavad põhikooli allakäiku. Artiklis antakse ülevaade Soomes 1970ndail toimunud reformist ühtluskoolisüsteemile üleminekul, Soome põhikooli praegusest seisust ja probleemidest ning uue reformi vajadusest uutes oludes.

Raivio, Kari; Kanniainen, Vesa. „Maisterivero” tuo omavastuuosuuden

korkeakoulutukseen // Kanava. Vsk. 40 (2012), nro. 5, s. 15-19.

Artiklis arutletakse Soome tasulise kõrghariduse üle. Seni on kõrgharidus Soomes olnud üliõpilasele tasuta ja ajalisel piiramata. Tasuline kõrgharidus on olnud vestlusteemana tabu, sest tugevate üliõpilasorganisatsioonide lobitöö on pannud poliitikud vaikima. Tasuline kõrgharidus ei ole vaid viis lappida riigieelarvet, vaid see pakub võimalusi õppimiskultuuri muutmiseks ja õpitulemuste parandamiseks. Üliõpilane peaks osalema kõrghariduse kulutustes omavastutuse osaga, mis on sotsiaalselt õiglane. Näiteks maks, mis tuleb maksta alles kõrgkooli lõpetamise järel, nn magistrimaks. Magistrimaksu peaks hakkama maksma siis, kui töökoht on olemas ja sissetulekud on saavutanud teatud taseme. Selline maks on kasutusel näiteks Inglismaal ja Austraalias.

Varmola, Tapio. Amerikan oppia ammennettava Suomen korkeakouluihin // Kanava.

Vsk. 40 (2012), nro. 4, s. 51-53.

Artiklis on vaatluse all, miks Soome kõrgkoolid ei võta oma tegevuse arendamisel eeskujuna Ameerika Ühendriikidest, kus on palju erinevaid kõrgkooli ja maailma parimad ülikoolid. Võrreldakse Soome ja USA kõrgharidussüsteeme ning arutletakse selle üle, mida tasuks USA kõrgharidusest üle võtta.

SOOUURINGUD

Krook, Mona Lena; O'Brien, Diana Z. All the presidents's men? The appointment of

female cabinet ministers worldwide // The Journal of Politics. Vol. 74 (2012), no. 3, p. 840-855.

Artikkel käsitleb naiste osalemist valitsuses 117 riigis (sh Eesti). Selleks töötatakse välja uus näitaja (*the Gender Power Score*), mis võtab arvesse naiste arvu valitsuses, ametipostide prestiiži jt tegureid. Märgitakse, et tavaliselt täidavad naised valitsuses n-õ pehmete valdkondade või poliitiliselt madalama prestiižiga ametikohti, ehkki mitmed riigid on seda üldkehtinud reeglilt ka muutmas. Jõutakse järeldusele, et soolisele võrdõiguslikkusele avaldavad enam mõju pigem poliitilised kui sotsiaalsed tegurid.

Lopez-Zafra, Esther; Garcia-Retamero, Rocio. Do gender stereotypes change? The dynamic of gender stereotypes in Spain // Journal of Gender Studies. Vol. 21 (2012), no. 2, p. 169-183.

Artiklis vaadeldakse sooliste stereotüüpide muutumist Hispaanias. Eeldusena lähtutakse põhimõttest, et muutunud on nii meeste ja naiste sotsiaalsed rollid kui ka nendega seotud stereotüübid. Tulemused näitasid sooliste stereotüüpide dünaamilisust ning seda, et stereotüüpide juured peituvad sotsiaalsetes rollides. Üldiselt tajutakse, et naiste rollid ja nendega seotud stereotüübid muutuvad kiiremini kui meeste puhul. Samuti astuvad naised pigem meeste ametitesse kui mehed asuvad tööle naisteametitesse.

Stachowitsch, Saskia. Military gender integration and foreign policy in the United States: a feminist international relations perspective // Security Dialogue. Vol. 43 (2012), no. 4, p. 305-321.

Artikkel käsitleb soolist integratsiooni sõjaväes ja selle seost sooerisusi arvestava välispoliitikaga. Juhtumianalüüs vaatleb aega Clintonist Obamani, kusjuures sooline integratsioon sõjaväes haarab endasse nii sisemaise kui ka rahvusvahelise mõõtme. Märgitakse, et sel ajal toimusid muutused soolise võrdõiguslikkuse poliitikas sõjaväes soolise integratsiooni diskursuses. Väidetakse, et sooline olukord sõjalistes institutsioonides on seotud rahvusvahelise poliitikaga ja riigi käitumisega rahvusvahelisel areenil.

Säve-Söderbergh, Jenny. Self-directed pensions: gender, risk, and portfolio choices // Scandinavian Journal of Economics. Vol. 114 (2012), no. 3, p. 705-728.

Artiklis analüüsitakse soolisi erinevusi finantsriskide võtmisel ning näidatakse, et sugu omab riski jaotumisel erinevat rolli, aluseks Rootsi töötajate pensionide portfelli valik. Jõutakse järeldusele, et madala riski valinud meeste ja naiste portfelliiriskides ei ole suuri erinevusi, ehkki naised teevad vähemriskantseid valikuid. Mehed võtavad märkimisväärselt suuremaid riske ka võrreldes nende naistega, kes samuti riskivad.

Venäläinen, Satu. Viaton uhri vai vahva nainen? // Naistutkimus. Vol. 25 (2012), no. 2, s. 5-15.

Artikkel analüüsib vägivalda kogunud naiste sooidentiteeti vägivallakirjeldustes, toetudes uuringule, mis käsitles lisaks vägivalda ohvritele ka vägivallatsejate lugusid. Uurimus ja käsitlus on olemuselt sotsiaalsühholoogiline.

Refereerinud Mai Vöörmann ja Tiina Tammiksalu